



Jaciment arqueològic Església de Santa Margarida del Priorat

Martorell

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Camí del Cementiri

Coordenades:

Latitud: 41.4676
Longitud: 1.91707
UTM Est (X): 409570
UTM Nord (Y): 4591233

Classificació

Número de fitxa: 08114 - 234
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Jaciment arqueològic
Estil / època: Paleocristià Medieval Modern
Segle: V-XVIII
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Ruïnes consolidades i església parcialment reconstruïda.
Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL. PGOU Martorell.Text Refós 1991
Número inventari: CCAA 2513
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Pública
Titular: Ajuntament de Martorell. Plaça de la Vila, 46. 08760 Martorell
Fitxes associades:
[Santa Margarida](#)
[Plaça de l'Església](#)
Autoria de la fitxa: Dídac Pàmies Gual. SPAL

Descripció

L'església romànica de Santa Margarida és un edifici de planta rectangular bastit a finals del segle XII amb petits carreus de gres vermellós col·locats en filades horitzontals barrejades amb alguns carreus de pedra calcària. Per l'exterior la capçalera no es diferencia de la nau, mentre que per l'interior, l'espai presbiterià, que ocupa gairebé la meitat de la superfície del temple, està delimitat per un arc triomfal. Els murs de la capçalera, són més gruixuts per l'interior i hi ha indicis per suposar que la volta, que no s'ha conservat, seria més alta a la nau, la qual cosa individualitzaria l'absis mitjançant una mena d'embocadura. A la nau hi ha 2 arcosolis a banda i banda, mentre que al presbiteri només un a cada costat. El presbiteri i la testera es conserven gairebé íntegrament, mentre que a la nau hi manca bona part de l'alçat dels murs perimètrics i hom pot veure només els arcosolis. Aquest edifici va ser bastit sobre una església paleocristiana dels segles V o VI, que va ser monumentalitzada al segle VII, en època visigòtica de la qual hom pot veure, museïtzada, la traça de la planta. Es tractava d'un edifici de nau única de 15 m de llargària i 9 m d'amplària, inscrita dins de l'església romànica a excepció de les parets nord i sud de la nau que van ser aprofitades com a fonaments per bastir l'edifici medieval. Va ser aixecada amb pedres petites i irregulars que combinen l'opus incertum amb l'opus spicatum. La capçalera era tripartida i més ampla que la nau, per la qual cosa sobresortia cap a l'exterior i donava a l'edifi una planta característica en forma de T. Al centre hi ha un absis amb planta semicircular lleugerament ultrapassada, o de ferradura, que està flanquejat a banda i banda per dos cambres de planta quadrangular, que haurien tingut la funció de sagraris o de relicaris, cosa que explicaria l'existència d'unes petites fornícules inscrites al gruix del mur. A una d'aquestes cambres i al centre de la nau es van trobar dues tombes, que han fet pensar en un possible origen funerari de l'església. Als peus de la nau s'identifiquen dos murs que s'han interpretat com a base d'un contracor. L'accés es realitzaria a través d'una porta rematada amb un arc de ferradura situada al mur de migdia de la nau. La coberta de l'edifici recolzaria sobre encavallades de seria de fusta a excepció de l'absis hom s'hi han trobat indicis que permeten suposar l'existència d'una semicúpula.

Al voltant de l'edifici hi ha les restes d'una vil·la romana, que té els seus orígens a l'època alt-imperial i que per la troballa d'un mil·liari de l'emperador Magnenci (350-354), es podria identificar amb la mansio situada Ad Fines citada a les fonts literàries romanes. Completen el conjunt una àmplia necròpolis, amb inhumacions des del segle VI fins al segle XVIII i un habitat medieval amb diversos camps de sitges que abasten un radi força ampli al voltant de l'església, fins i tot fora de la sagrera, com es va poder comprovar a les excavacions que l'any 2010 es van realitzar als anomenats sectors SME i X de santa Margarida i al jaciment una mica més llunyà de la Cruïlla de Santa Margarida, que van estar en funcionament entre els segles XI al XIII. La construcció d'un mas entre els segles XVI i XVII i que va estar en ús fins a la segona meitat del segle XX.

Observacions:

La fitxa s'ha omplert amb les dades de la fitxa B 04 BCIL-02.BARP del Catàleg de Béns Arquitectònics, Històrics i Ambientals de Martorell, redactat pel Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona.

Història

Santa Margarida era la parròquia del monestir de Sant Genís de Rocafort, fundat el 1042 i va ser fundada en un lloc, aleshores utilitzat com a cementiri, al redós de les restes d'una església visigòtica. La primera

menció de l'església data de 1143. L'edifici va resultar afectat pel terratrèmol de 1448 i una visita pastoral de 1484 diu que aquell any l'edifici encara es trobava en un estat força precari. A partir de 1534 es van fer obres a l'església i es va dividir transversalment la nau en dues meitats, restant la part de ponent destinada a cementiri. EN 1870 es van realitzar les últimes obres de millora a l'església que a partir d'aleshores entrarà en una decadència que acabarà amb la seva destrucció l'any 1936 al començament de la Guerra Civil Espanyola.

Les primeres actuacions arqueològiques al jaciment daten de la dècada de 1870, quan en el decurs d'unes obres de restauració Francesc Santacana Campmany, fundador del Museu de l'Enrajolada, va recollir alguns capitells i rajoles que va incorporar al fons del seu museu. A partir d'aleshores, a part d'algunes visites que van realitzar a les darreries del segle XIX els membres de l'Associació Catalana d'Excursions Científiques, l'edifici va caure en l'oblit fins que en 1967, Pau Sendrós, propietari dels terrenys va fer donació a l'Ajuntament de Martorell dels predis situats a tocar de Sant Genís de Rocafort i de Santa Margarida amb la voluntat manifesta que els darrers es destinessin a la recerca arqueològica. En 1972 es va crear el Centre d'Estudis Martorellencs, que va iniciar els treballs de recuperació i d'investigació del lloc i aviat van posar de relleu la importància històrica i arqueològica de Santa Margarida. El 1981 s'inicià la col·laboració amb la Universitat de Barcelona i des d'aleshores es realitzen pràctiques i activitats orientades a la formació de estudiants d'arqueologia.

Bibliografia

PÉREZ FARRIOLS, J., ET ALII. Catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals i disposicions de protecció per al POUM de Martorell. Ajuntament de Martorell i Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. 2014.

